עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו: אפי' תימא ר' יאשיה וסבר לה *כר"ע דדריש רבויי ומיעוטי (ואייתר ליה או לחלק) אי אמרת בשלמא בדבר הרשות כתיב ממעט דבר מצוה, אלא אי אמרת בדבר מצוה כתיב, ממאי קא ממעט: א"ר יהודה בן בתירא מה אם הרשות כו': ורבנן שפיר קאמרי ליה לר' יהודה בן בתירא? ור"י בן בתירא אמר לך אטו הטבת אחרים לאו אע"ג דליתא בכלל הרעת אחרים ורבי רחמנא, הכא נמי בקיום מצוה אע"ג דליתיה בביטול מצוה רבייה רחמנא ורבנן התם איתיה בלא איטיב הכא מי איתיה בלא אקיים: **מתני'** *אשבועה שלא אוכל ככר זו, שבועה שלא אוכלנה, שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת, זו היא שבועת בטוי בשחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד, *גשבועת שוא חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור: **גמ'** למה לי למיתני "שבועה שלא אוכל" "שבועה שלא אוכלנה"? הא קמ"ל טעמא דאמר "שלא אוכל" והדר אמר "שלא אוכלנה" דלא מיחייב אלא חדא אבל אמר "שלא אוכלנה" והדר אמר "שלא אוכל" דמיחייב תרתי כדרבא דאמר רבא ה"שבועה: שלא אוכל ככר זו" כיון שאכל ממנה כזית חייב, "שלא אוכלנה" אינו חייב עד שיאכל את כולה: שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת כו': הא תו למה לי? הא קמ"ל חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא דאי משכחת רווחא חיילא, למאי הלכתא? לכדרבא *דאמר רבא ושאם נשאל על הראשונה עלתה לו שניה תחתיה, לימא מסייעא ליה *זמי שנדר ב' נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח"כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה? הכי השתא התם נזירות מיהא איתא דכי מני לראשונה בעי מיהדר מימנא לשניה בלא שאלה הכא שבועה שניה מי איתא כלל. אמר רבא נשבע על ככר ואכלה: אם שייר ממנה כזית, נשאל עליה, אכלה כולה אין נשאל עליה, א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ה"ד אי דאמר "שלא אוכל", מכזית קמא עבדיה לאיסוריה אי דאמר "שלא אוכלנה" מאי איריא כזית

אפילו

ומשני ר' יאשיה דלא מייתר ליה או כפקא ליה דקראי לאו במצוה איירי דסבר לה כר"ע דדריש רבויי ומיעוטי כו' מאי מיעט אינך דבר הרשות למעט כנשבע לבטל את המצוה ואם זה חייב כ"ש כל שאר שבועות אלא ודאי ביטול מצוה אימעוט וקיום מצוה ממעיט מדליתיה בלאו והן: **איתיה בלא איטיב.** לאחרים כגון מתנה לעשיר: ה"ג הכא מי איתא בלא אקיים: **מתני'** ש"ג **שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה.** לקמיה מפרש ל"ל דנקט שבועה שלישית: **אינו חייב אלא אחת.** שאין שבועה חלה על שבועה: **גמ' למה לי למיתני שלא אוכל שלא אוכלנה.** למינקט תרי לישני ליתני (א) שלא אוכל שבועה שלא אוכל: **אבל אמר שבועה שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל.** ואכלה כולה חייב שתים דחיילא לה שבועה שניה דאילו "שלא אוכלנה" כולה משמע אבל מקצתה לא אסר עליו וכי הדר אשתבע שלא אוכל אוסר עצמו בכזית ממנה וכי אכל כזית קמא חייב משום שבועה שניה וכי גמר ואכלה חייב משום שבועה ראשונה אבל האומר תחלה "שבועה שלא אוכל" אוסר עצמו בכזית ממנה הלכך שניה לא חיילא דבכלל ראשונה היא דכיון דאיתסר בכזית ראשון שוב לא יאכל כלום ממנה כ"ש כולה: **כדרבא.** דאמר "אוכלנה" משמע כולה אבל "לא אוכל" אסר עצמו בכדי אכילה: ה"ג הא תו ל"ל הא קמ"ל חיובא הוא דליכא הא שבועה איתא וכי משכחת רווחא חיילא כדרבא דאמר רבא שאם נשאל כו': **הא תו ל"ל.** שבועה שלישית ל"ל, משבועה שניה אשמועינן דאין שבועה חלה על השבועה: **הא קמ"ל כו'.** להכי נקט למנינא דאשמועינן חיובא הוא דליכא אשבועות אחרונות הא שבועות הם ולא יצאו לבטלה ואם ימצאו מקום יחולו והיכי דמי כדרבא שאם נשאל לחכם על הראשונה עלתה שניה תחתיה ונאסר בככר משום שבועה שניה וכן אם נשאל על השתים חלה (ב) על השלישית לפי שהחכם עוקר הנדר מעיקרו שהרי פותח לו בחרטה והוי כמי שלא נדר וחלה השניה למפרע שהראשונה היתה מעכבתה מלחול ואינה לראשונה הואיל ונשאל עליה: **שתי נזירות.** סתם נזירות ל' יום: **והפריש קרבן.** לתגלחתו ונשאל לחכם על הראשונה עלתה לו שניה במנין שמנה לשם ראשונה ואינו צריך לשמור עוד נזירות שניה והקרבן שהפריש מביא עליה כדמפרש טעמא לקמן מי גרם לשניה שלא תחול תחלה להיות מנין הראשון שלה, ראשונה היתה מעכבתה והרי אינה לראשונה שסילקה ועקרה בשאלה זו ונמצא המנין למפרע של שניה ה"נ גבי שבועות מי הוא גורם לשניה שלא תחול ראשונה היתה גורמת לה והרי אינה שעקרה בשאלה ונמצאת שניה חלה למפרע: **הכי השתא התם.** נדר שתי נזירות נזירות מיהא איתא אפי' לא נשאל על הראשונה לא יצתה נזירות שניה אפי' לבטלה דהא כי מני לראשונה בעי למימני לשניה וכיון דדבר העומד להיות הוא כשימצא מקום הרי מצא מקום למפרע ע"י שאילה לחול מיום ראשון לפיכך מנין עולה לה: **הכא.** גבי שבועות אי לאו שאלה מי הוה קיימא שניה לחול כלל הכא איכא למימר כשילתה שניה אפי' יצתה לבטלה ולא לחול עד עולמית ואף כשיבא המקום שהרי כבר בטלה: **נשאל עליה.** והותר לו זית הנשאר ובאכילתו לא עבר (ג):

אפילו

עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו · ור' יאשיה הא דאיצטריך למיכתב יחדיו בחורש בשור ובחמור שלא יתחייב אפי' אינם קשורים יחד כדאמר בירושלמי דאיצטריך למעוטי קושר אחורי הקרון וגם בלבישת צמר ופשתים איצטריך שלא לאסור אפי' אינן תכופין כגון שני מלבושים אחד של צמר ואחד של פשתים:

אלא אי אמרת בדבר מצוה מאי מיעט · וא"ת אימא דמיעט לשנות את הידוע ומילתא דליתא בלהבא לשעבר ומילתא דליתא בלאו והן אליבא דרב וי"ל דשקולים הן כדפרישי' לעיל ולא מרבינן הני ועוד א"כ ליכתוב לעשות ושלא לעשות ולא בלשון הרעה והטבה:

הא תו ל"ל חיובא הוא דליכא · זו היא גירסת הקונט' ודייק מדתנן במתני' תלת זימני שלא אוכל שלא אוכלנה [שלא אוכלנה] ואין נראה דבפרק שני דנדרים (ד' יז:) תנן שבועה שלא אוכל [שבועה] שלא אוכל אינו חייב אלא אחת ולא קתני התם תלתא זימנין ואפ"ה דייק כרבא התם בגמ' (דף יח.) ממתני' מדלא קתני חייב אחת ומדלא קתני אינו אלא אחת וקתני אינו חייב אלא אחת רווחא הוא דלית ליה הא כי מיתשיל על חברתה חיילא לכך נראה כספרים דל"ג במתני' דהכא תלת זימני ול"ג הא תו ל"ל אלא ה"ג חיובא [הוא] דליכא כו' ודייק מדקתני אינו חייב אלא אחת כדדייק בנדרים ואע"ג דהכא לא מצי למיתני (ד) אלא אחת דאיצטריך למיתני חייב לאשמועי' הא שלא אוכלנה והדר שלא אוכל חייב שתים מ"מ דייק שפיר מדלא קתני חייב אחת: **הכי** השתא התם איתא לשניה כו' · בפ"ב דנדרים (דף יח.) לא מסיק הכי אלא דחי התם כגון שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת ונראה דהתם ס"ד לפשוט דמיירי כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום וס"ל כרב הונא דאמר התם לעיל דאין נזירות חלה על נזירות ומייתי סייעתא שפיר דהוי השתא דומיא דשבועות ודחי כגון שקבל עליו ב' נזירות בבת אחת ולא דמי לשבועה דהכא בנזירות חיילי תרוייהו להתחייב למנות ב' נזירות זו אחר זו אפי' לא נשאל על הראשון אבל בשמעתין בעי לאתויי סייעתא אפילו אם נאמר דנזירות חלה על נזירות או שקבל עליו שתי נזירות בבת אחת כיון שאותו מנין מנה לשם ראשונה איך תעלה לו לשניה בראשונה אי לאו משום דאמר אי משכחת שניה רווחא חייל' וה"ה גבי שבועה ומשני דהא לא דמי דהתם איתא לשניה דכי סליק מראשונה חיילא שניה הכא מי איתא לשבועה כלל ונראה דהתם כי פריך לרב הונא דאמר דאין נזירות חלה על נזירות מהך דמי שנדר שתי נזירות ומשני כגון שקיבל שתי נזירות בבת אחת ה"מ לשנויי אע"ג דאין נזירות חלה על נזירות מ"מ אי משכחת רווחא חיילא כדרבא אלא הש"ס משני לפי מה שהמקשה לא אסיק אדעתיה ההיא דרבא הקשה ר"י בר' מאיר כשקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת ונשאל על אחת מהן אמאי לא נשתרי בשניה מ"ש מהא דתנן (נדרים דף סו.) קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולן ונראה דיש לחלק דהכא כיון דסליק למנין ב' נזירות כקיבל כל אחד בפני עצמה דמי:

אם נשתייר הימנו כזית נשאל עליה · נראה דכי לא שייר אלא פחות מכזית דחייב עליה אע"ג דאמר שלא אוכלנה דכי משתבע על הככר אין דעתו שלא ישייר פחות מכזית דאין לך אדם שיאכל ככר שלם שלא יהו מעט פירורין נושרים ממנו דאי מפטר עד שיאכל גם אותו פחות מכזית אמאי קאמר בסמוך דלא חשיב לאיתשולי עליה מ"ש משבועה שלא אוכל כל שהוא דהתם פשיטא שיכול לישאל

אמר

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ד מהל' שבועות הל' י ופ"ו הל' יח ופ"ג מהל' נדרים הלכה ב סמג לאוין רמח טוש"ע י"ד סי' רלט סעי' יג וסי' רלה סעיף יח וסעיף כח:

עח ב מיי' פ"א מהל' שבועות הל' ג:

עט ג מיי' שם הל' ז.

פ ד מיי' שם פ"ד הל' ט י סמג שם טוש"ע י"ד סי' רלח סעיף י:

פא ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד וסעיף טו:

פב ו מיי' שם פ"ו הל' יז סמג שם טוש"ע שם סי' רלח סעי' כא וסי' רלט סעיף יג:

פג ז מיי' פ"ג מהל' נזירות הלכה י:

◆

רבינו חננאל

פיס' שהיה בדין שיהיה חייב דברי ר' יהודה בן בתירה כו' · שפיר קאמרו ליה רבנן דשבועת מצוה לא תעשה בטול מצוה בקיום מצוה · דבביטול מצוה אם נשבע לבטל ולא ביטל פטור · ואם נשבע לקיים ולא קיים לדבריך חייב ואמר להו ר' יהודה בן בתירה והלא הנשבע להרע לאחרים פטור · אבל להיטיב לאחרים חייב דרביה קרא אע"ג דליתא בלהרע הכא נמי כדרביה קרא קיום מצוה אע"ג דליתא בביטול מצוה · ורבנן התם איתא לשבועה אם נשבע שלא איטיב לפלוני חייב הכא ליתא אם לא אקיים את המצוה שהנשבע שלא לקיים המצוה הנה נשבע שפטור ולא תמצא שחייב : **ירושלמי** שבועות אין בהן כרת · מעילה אין בה כרת · על דעת ר' יוחנן דאמר שבועה שלא אוכל מצה אסור לוכל מצה בלילי הפסח · שבועה שלא אוכל מצה בליל הפסח לוקה ואוכל מצה · וכן הנשבע שלא לישב בצל אסור לישב בצל סוכה אבל הנשבע שלא לישב בצל סוכה לוקה ויושב בסוכה דמצוה : ת"ר בספרי דבי רב מיין ושכר יזיר לעשות יין מצוה כיין רשות כו' עד ת"ל מיין ושכר יזיר לעשות יין מצוה כיין רשות · וגרסינן בתחלת נזיר מאי היא קדושא ואבדלתא הרי מושבע עליה מהר סיני. אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחלה אשבועתו : (וישב בסוכה) [ירושלמי] אזהרה לשבועת הרשות מנין לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין : **מתני'** שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה · אינו חייב אלא אחת · וזו היא שבועת בישוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד · ואוקימנא אם נשבע שלא אוכלנה והדר נשבע שלא יאכל ככר זו חייב שתים כדרבא דאמר שבועה שלא אוכל זו אפילו אכל כזית ממנה חייב · ואם נשבע אח"כ שלא אוכלנה ככר פשטה שבועתו הראשונה בכולה ואין שבועה חלה על שבועה אבל אמר שבועה שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה ואם נשבע אח"כ שלא יאכל ככר זו · חלה השבועה אמקצתה · דקתני אינו חייב אלא אחת חיובא הוא דלא מחייב אשאר שבועות · אבל שבועה קיימא לה · דאי משכחת רווחא חיילא למאי הלכתא לכדרבא דאמר נשאל על הראשונה ובטלה חלה השניה תחתיה · ואתינן לסיועי מהא דתני מי שנזר שתי נזירות ומנה את הראשונה כו' · ודחינן הכי השתא התם גבי נזירות איתנהו תרווייהו וכי שלים ראשונה חיילא שניה הכא השבועה השניה בלא שאלה על הראשונה מי איתא לשניה כלל : אמר רבא נשבע על ככר ואכלה אם נשתייר ממנה כזית נשאל עליה · אכלה כולה אינו נשאל עליה. ומקשינן עליה

מסורת הש"ס

[לעיל כו:]

רש"ל מ"ז

בדפו' דאילו

לעיל ג: כה' [תמורה ג:]

[לקמן כט:]

נדרים יח. ספי'

שם יז: יח: תוספתא דנזיר פ"ב [ע"ש]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה וכו' ליתני הכי שבועה שלא אוכל: (ב) ד"ה אלא וכו' על השתים חלה השלישית כצ"ל ותיבת על נמחק: (ג) ד"ה נשאל וכו' עבר למפרע הס"ד: (ד) תוס' ד"ה הא כו' למיתני אינו אלא:

נושא
ריבוי שבועות על אותה כזית

נושא
השלכות של שינוי סדר בשבועות
1) שבועה לא אוכל שבועה לא אוכלנה
2) שבועה לא אוכלנה שבועה לא אוכל